

POSUDEK VEDOUCÍHO

Mgr. Vítězslav Prchal

**Válka, zbraně a zbroj v reprezentačních strategiích
české a moravské aristokracie
v letech 1550-1750**

rukopis disertační práce, 383 s. počítačové sazby + přílohy
Universita Karlova v Praze - Fakulta filosofická - Ústav českých dějin
Praha 2012

vedoucí práce:
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

Problematika raně novověké aristokracie patří v uplynulém dvacetiletí k poměrně frekventovaným tématům, zkoumaným z mnoha různých úhlů. Původní zájem především o období předbělohorské se na počátku 21. století výrazněji posunul do časově mladších období a z hlediska metodického už samotný historický předěl dvacátých let 17. století (zásadní pro utváření vnitřní struktury aristokracie v samotných českých zemích) nečiní, nahlíženo z širší perspektivy celého habsburského soustátí či širší střední Evropy, tak podstatný mezník, jakým se jevil předchozí generaci domácích historiků raného novověku. Vnímání určitých společenských, hospodářských či sociálních jevů v delší časové kontinuitě a s využitím většího spektra metodických přístupů je nutným předpokladem jak ke správnému vyhodnocení dílčích lokálních jevů, zjištěných novým pramenným výzkumem, tak i k syntetické interpretaci určitých vývojových trendů v rámci širšího geografického prostoru.

Tímto obecně formulovaný odstavcem jsem si dovolil začít posudek disertační práce Mgr. Prchala právě proto, že jsem měl možnost poměrně dlouho dobu sledovat badatelský vývoj tohoto mladého historika, v němž právě dokončení předkládaného rukopisu představuje významný mezník. Především jde o volbu hlavního tématu, kterým jsou primárně dějiny vojenství. To je téma poměrně komplikované, vyžadující skutečný (nejen deklarativní) interdisciplinární přístup. Má-li být autor schopen vyjadřovat se zasvěceně k otázkám reálného fungování raně novověkých systémů obrany či vojenské strategie, musí se dokázat dobře zorientovat i v realitách tohoto prostředí. Těchto dovedností nelze nabýt pouze archívním studiem. Chcete-li psát o raně novověké zbrojnici, musíte pochopitelně nejen vědět, jaký byl rozdíl mezi falkonetem a tuplákem, ale musíte mít poměrně jasno třeba i v tom, jaké klimatické podmínky bylo zapotřebí zajistit k dlouhodobému skladování stříelného prachu a tak dále a tak dále. Možná právě pro onu komplikovanost se mladší badatelé takto složitým problémům vyhýbají.

V případě Mgr. Prchala byl prvotní zájem iniciován jeho prací diplomovou, která byla věnována pernštejnské zbrojnici, jak ji známe z inventářů, dochovaných z počátku druhé poloviny 16. století. Toto dílčí téma (autorem částečně již před lety publikované, včetně edice hlavních relevantních pramenů) zvládl V. Prchal dobře, ale zároveň se ukázalo, že na základě dosud zpracovaného materiálu není možné vyhodnotit, jaké místo v soudobém systému vlastně ona pernštejnská zbrojnice v polovině 16. století zaujímal. Byla skutečně ve srovnání s jinými analogickými zbrojnicemi naddimenzována? Byla ve vývoji šlechtické reprezentace ojedinělým solitérem nebo logickou součástí nějakého dlouhodobého trendu?

Tyto otázky stály u zrodu tématu, formulovaného nakonec pod názvem "Válka, zbraně a zbroj v reprezentačních strategiích české a moravské aristokracie v letech 1550-1750", které se jednak autorovi postupně pod rukama rozrostlo do podstatně větší šíře, než asi původně očekával, a také jeho důkladné zpracování si vyžádalo podstatně více času, než autor původně očekával. Ale myslím, že obě tyto neočekávané souvislosti byly nakonec k dobru věci a přispěly k vysoké odborné kvalitě rukopisu, který autor předkládá jako práci kvalifikační.

Za první pozitivum pokládám velmi důkladnou přípravu metodickou; autor se mohl (i díky několika déletrvajícím zahraničním pobytům, které v druhé polovině první dekády 21. století během svého doktorského studia absolvoval) podrobně seznámit s výsledky zahraničního výzkumu problematiky rozličných forem raně novověké šlechtické reprezentace (včetně reprezentace vojenské) a tyto poznatky efektivně využil při formování vlastních badatelských postupů. Nic jiného mu ostatně (při neobvykle bohaté pramenné základně, kterou se V. Prchalovi podařilo při přípravě této práce shromáždit) nezbývalo. To je druhé pozitivum, které výsledná práce přináší: Pečlivým a časově mimořádně náročným základním výzkumem se V. Prchalovi podařilo shromáždit pravděpodobně úplný přehled inventářů raně novověkých šlechtických zbrojnic, které se od poloviny 16. do poloviny 18. století dochovaly v našich archívech. Jedná se o více než dvě stovky takových soupisů. To už je vskutku mimořádně reprezentativní vzorek, jehož analýzou už je možné dospět k obecnějším závěrům. To je pak třetí pozitivum, které bych chtěl v případě předkládané práce vyzdvihnout: Autor se dokázal v oné záplavě faktografických údajů (neboť pracoval především s obsáhlými soupisy zbraní a ostatního vojenského materiálu různého druhu) stále pomyslně "držet nad hladinou" a vyhnul se sáhodlouhým (byť jistě zajímavým) popisným pasážím. Myslím, že prokázal mimořádnou schopnost analyzovat shromážděný materiál s přihlédnutím právě k dlouhodobým vývojovým tendencím. Právě díky takovému nadhledu, při kterém dokázal zúročit výtečnou znalost reálií z raně novověkého vojenského prostředí s obecnější problematikou aristokratické reprezentace oné doby, dokázal také logicky vysvětlit zjištěné výrazné anomálie, a to včetně tak složitých záležitostí, jakými byla otázka vojenské reprezentace v případě Albrechta z Valdštejna.

Práce je psána kultivovaným jazykem; autorovi se podařilo vcelku vyváženě skloubit požadavek na odborný charakter textu s vnitřní potřebou vyjít vstříc čtenáři a formulovat některé

pasáže volněji. Jako celek je práce dobře strukturována a je čtivá, což u takto dílčím způsobem zaměřených kvalifikačních prací vůbec není samozřejmé.

K předložené práci nemám podstatné připomínky. Autor vytvořil samostatně a s velkou mírou autorské invence dobře promyšlené dílo. Rukopis Mgr. Vítězslava Prchala považuji za mimořádně významný příspěvek ke studiu dějin raně novověké středoevropské aristokracie, založený na velmi obsáhlé a dobře zpracované pramenné základně. Myslím, že badatelské výsledky Vítězslava Prchala, shrnuté v předloženém rukopise, svým významem přesahují domácí rámec jak z hlediska věcného, tak i metodického. To se pravděpodobně prokáže, budou-li vhodným způsobem zveřejněny i v zahraničním odborném tisku. Ale nechci předjímat autorův případný budoucí badatelský úspěch. V dané chvíli zůstaňme u toho, že rád doporučuji tuto práci k obhajobě jako závěrečnou disertační práci doktorského studia.

Prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice

bice 30. března 2012